

Editörler

Prof. Dr. Hasret Çomak

Doç. Dr. Caner Sancaktar

Yrd. Doç. Dr. Zafer Yıldırım

ENERJİ DİPLOMASİSİ

İSTANBUL - 2015

Beta

Yayın No : 3244
İşletme-Ekonomi Dizisi : 717

1. Baskı – Temmuz 2015 – İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 333 - 362 - 3

Copyright© Bu kitabın bu basısının Türkiye'deki yayın hakları BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.'ye aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.
Baskı - Cilt : Yazın Basım Yayın Matbaacılık Trz. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 12028)
İkitelli Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir/İSTANBUL
0212 565 01 22 - 0212 565 02 55
Kapak Tasarım : Gökhan Ayrancı

Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. (Sertifika No. 16136)
Narlıbahçe Sokak Damga Binası No: 11
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77
Fax: (0-212) 511 36 50
www.betayayincilik.com

Ö N S Ö Z

Günümüzde enerji, hızlı sanayileşmenin bir sonucu olarak ülke ekonomileri için son derece hayati önem taşımaktadır. Nüfus artışı, yeni teknolojiler, kentleşme ve küreselleşme sonucu gelişen ticaret olanakları, doğal kaynaklara ve özellikle enerjiye olan talebin artmasına yol açmaktadır.

Ülkeler ucuz, temiz, yeterli, yenilenebilir ve güvenilir enerji üretmeyi hedeflemektedirler. Aynı zamanda, enerjide dışa bağımlılığın azaltılması yollarını aramakta ve kaynakları çeşitlendirmek istemektedirler. Enerjide verimliliğin artırılması, mevcut kaynakların çeşitlendirilmesi ve yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi günümüzde çok önem taşımaktadır.

21'inci yüzyılda enerji, sanayi ve ulaştırma sektöründe önemli yer tutmaktadır. Özellikle yenilenebilir enerji kaynakları ve kullanımı, enerji ekonomisi ve politikası, enerjinin finansmanı, devletlerin enerji politikaları ve tedarik stratejileri, doğal kaynaklarının geleceği, petrol ve doğal gaz iletim hatları ve güvenliği, uluslararası enerji ulaşım projeleri, nükleer enerji ve nükleer santraller ile teknolojileri konuları her geçen gün önemini artırmaktadır.

Enerjinin üretimi ve tüketiminde ortaya çıkan çevre kirliliğine karşı önlemler alınması, çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin uluslararası sözleşmelerin uygulanması, yenilenemeyen enerji kaynaklarının yarattığı çevre sorunları önem taşıyan konular arasında yer almaktadır.

Uluslararası ilişkilerde enerjinin rolünün; enerji kaynakları ve çatışma, enerji ve milli güvenlik, enerji arz ve nakil güvenliği, yenilenebilir enerji teknolojileri, enerji ve çevre güvenliği, Türkiye'nin enerji güvenliği ve bunun milli güvenliğe etkilerinin incelenmesi ve irdelenmesinin çok yararlı olabileceği değerlendirilmiştir.

Bu düşünceden hareketle, enerji bağımlılığı ve bunun dış politikaya etkileri, enerji arz eden ülkelerin dış politikaları, enerji ile ilgili uluslararası kuruluşların yapısı ve politikaları, uluslararası kuruluşların enerji strateji-

leri, enerji arz eden şirketlerin stratejileri ve bunların uluslararası ilişkilere etkileri, enerji ekonomisi ve politikası, Hazar Denizi'ndeki enerji kaynakları, Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanları, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının keşifleri, yenilenebilir enerji kaynakları, enerjinin milli güce ve özellikle askeri güce etkileri, nükleer enerji ve teknolojileri, hidrojen enerjisinin gelişimi ve uygulanma stratejileri, enerjinin siyasi ve ekonomik istikrara etkileri, enerjinin kalkınma politikalarına olan etkileri, enerjide arz ve talep dengeleri, enerji iletim hatlarının güvenliği, doğal afetlerin enerji alt yapısına etkileri, enerjide yeni üretim ve iletim teknolojileri, termik santrallerin riskleri ve alınabilecek önlemler, hidroelektrik santrallerin doğal hayata etkileri ve doğal hayatın korunmasına ilişkin öneriler, bölgesel ve küresel enerji politikaları ve stratejileri, Türkiye'nin nükleer enerji politikası ve stratejisi, Türkiye'nin enerji güvenliği ve bunun milli güvenliğe etkileri, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve NATO'nun enerji güvenliği ve bu güvenliğin söz konusu kuruluşların güvenliğine etkileri, enerji arz ve talebi ile iletiminde yeni yönelimler ve yaklaşımlar konularının incelenmesine ve değerlendirilmesine olanak sağlayacak özgün bir eserin kazandırılması amaçlanmıştır.

“Enerji Diplomasisi” olarak isimlendirdiğimiz bu kitabın, uluslararası ilişkiler bilim alanına, konu ile ilgili araştırma ve inceleme yürüten bilim insanlarına yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Son derece güncel ve nitelikli eserleri ile kitabımıza katkı sağlayan ve onur veren çok değerli meslektaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Kitabımızın editörlüğünü birlikte ve özverili bir çalışma ile yürüttüğümüz Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyeleri Doç. Dr. Caner Sancaktar'a ve Yrd. Doç. Dr. Zafer Yıldırım'a minnettarım.

Kitabımızın basımını gerçekleştiren ve yayımlayan Beta Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Seyhan Satar'a çok teşekkür ederim.

Yararlı olmasını yürekten diler, engin saygılarımı sunarım.

HAZİRAN 2015

Prof. Dr. Hasret ÇOMAK

İstanbul Arel Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ.....	III
ENERJİ GÜVENLİĞİNİN EKONOMİ POLİTİĞİ VE ULUSLARARASI ÇATIŞMALARA ETKİSİ Mesut Şöhret	1
NÜKLEER GÜCÜN ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE CAYDIRICILIK UNSURU OLARAK KULLANILMASI Mesut Şöhret	47
ENERJİ SAVAŞLARI Emine Kılıçaslan	87
EURASIAN ENERGY SECURITY: A GENERAL PERSPECTIVE Uğur Özgöker, Serdar Yılmaz	125
NATO'NUN ENERJİ GÜVENLİĞİ POLİTİKALARI Sertif Demir	143
ENERJİ GÜVENLİĞİ VE AVRUPA BİRLİĞİ Ufuk Cerrah	163
RUSYA'NIN ENERJİ POLİTİKALARI: DAR ETKİDEN GENİŞ ETKİYE GEÇİŞ Sezin İba Gürsoy, Adnan Seyaz	193
RUSYA'NIN DTÖ ÜYELİĞİ VE AVRASYA ENERJİ DİPLOMASİSİ Nurhan Verda Özyer	215

ARKTİKA BÖLGESİ'NİN ENERJİ KAYNAKLARI VE HUKUKSAL DURUM Serdar Örnek, Baransel Mızrak	237
KIBRIS'TA ENERJİ POLİTİKALARI VE İNGİLTERE "İLGİSİ" Uğur Özgöker, Hüseyin Çelik	249
KIBRIS'TA ENERJİ DİPLOMASİSİ VE GÜVENLİK Tolga Demiryol	259
ÇİN'İN ENERJİ GÜVENLİĞİ VE ARZ SORUNU Murat Yorulmaz	285
ARTAN PETROL İHTİYACININ ÇİN DIŞ POLİTİKASINA ETKİSİ Volkan Tatar, Gözde Şadan	303
THE IMPORTANCE OF CENTRAL ASIAN'S RESOURCES WITHIN THE WORLD ENERGY Ainur Nogayeva	319
ENERJİ DİPLOMASİSİ VE HAZAR HAVZASI Kübra Deren Ekici	333
AZERBAYCAN ENERJİ DİPLOMASİSİ Azime Telli	347
ORTADOĞU-KUZEY AFRİKA BÖLGESİNDE ENERJİ, EĞİTİM VE KÜLTÜR İŞBİRLİĞİ M. Oktay Alıncak, Pelin Bolat	373
REVIEW of IRAN's NUCLEAR ENERGY PROGRAM Zhaleh Abdi	391
İRAN ENERGY SECTOR POST SANCTIONS Omid Shokri Kalehsar	411
İRAN ENERJİ SEKTÖRÜ: İRAN'IN YUMUŞAK VE AKILLI GÜCÜ Çağla Gül Yesevi	441

ZORLUKLAR VE FIRSATLAR EKSENİNDE İRAN'IN ENERJİ
POLİTİKASI

Fatma Aslı Kelkitli469

ENERJİ GÜVENLİĞİ AÇISINDAN SURIYE, KUZAY IRAK VE
İŞİD AÇMAZI

Tuğçe Varol.....487

THE SOUTHERN GAS CORRIDOR AND TURKEY

Madalina Sisu Vicari.....517

ANKARA-BAĞDAT-ERBİL ÜÇGENİNDE KUZAY IRAK PETROLÜ

Merve Özdemirkıran537

TÜRKİYE - LATİN AMERİKA İLİŞKİLERİ: SİYASET,
EKONOMİ VE ENERJİ

Serdar Örnek, Baransel Mızrak.....551

TÜRKİYE'NİN NÜKLEER ENERJİ STRATEJİLERİ

Burcu Yavuz Tiftikçigil.....571

TÜRKİYE'DE EKONOMİK BÜYÜME VE ENERJİ TÜKETİMİ İLİŞKİSİ

Burcu Yavuz Tiftikçigil.....591

PETROL FİYATLARI VE EKONOMİK İSTİKRAR: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Dinçer Dedeoğlu, Çağlar Yurtseven605

YAPILI ÇEVRELERİN ENERJİ POLİTİKASINA ETKİSİ:
AB - TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

Sibel Akova, Figen Beyhan.....623

